

TEHLİKELİ MALLARIN KARAYOLUYLA TAŞIMACILIĞI MEVZUATI

Gülşah AYTEKİN

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü, G.M.K. Bulvarı No:128/A Maltepe, Ankara
e-posta: gulsah.aytekin@udhb.gov.tr

ÖZET

Bu bildiri ile Türkiye’de tehlikeli maddelerin karayoluyla taşınmasıyla ilgili mevcut durum ve mevzuat, ilgili uluslararası anlaşma, Avrupa Birliği’nin (AB) mevcut durumu ve tehlikeli maddelerin karayoluyla taşınması üzerine Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın sorumluluğunda yapılan çalışmalar hakkında ilgili tarafların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Türkiye, Tehlikeli Malların Karayolu İle Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması’na (ADR) 22 Mart 2010 tarihinde taraf olmuştur. ADR, şu an itibariyle Avrupa ülkeleri dahil olmak üzere 48 ülkenin taraf olduğu, tehlikeli malların uluslararası taşımacılığı ile ilgili bir anlaşmadır. ADR her iki senede bir güncellenmektedir.

AB Müktesebatı’nda karayoluyla tehlikeli mal taşımacılığını düzenleyen en temel mevzuat, 2008/68/EC Sayılı “Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı ile İlgili Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi”dir. Ayrıca karayoluyla tehlikeli mal taşımacılığında denetlemeyi düzenleyen 95/50/EC Direktifi ve onu değiştiren ve güncelleyen AB direktifleri de bulunmaktadır.

Bütün taşıma modlarındaki tehlikeli yük taşımacılığının tek bir elden yürütülmesi amacıyla, 01/11/2011 tarihli ve 28102 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 655 Sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel Müdürlük kurumsal yapılanmasına 14 Haziran 2012 tarihinde başlamıştır.

ADR’ye paralel olarak hazırlanan “Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik” 24/10/2013 tarihli ve 28801 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bununla beraber, tehlikeli maddelerin karayoluyla taşımacılığını yapan gerçek veya tüzel kişilerin; taşımacılığının izlenmesi, tehlikeli maddelerin taşınmasında yer alan tarafların, hasar ve yaralanmaları önleyebilmek ve gerekirse bunların etkisini en aza indirebilmek için Yönetmelik ve ADR hükümlerine uygun tedbirleri alıp almadığının tespitine yönelik olarak, 26/12/2013 tarihli ve 1654 sayılı Bakanlık Makamının Olur’u ile 2014 / TMKTDGM-02 / Yol Kenarı Denetimi Genelgesi yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Tehlikeli maddelerin karayoluyla taşımacılığı alanında faaliyet gösteren ve bir takvim yılı içerisinde net elli ton ve üstü miktarlarda işlem yapan dolduran, paketleyen, yükleyen, gönderen, alıcı, boşaltan ve tank-konteyner/taşınabilir-tank işletmecisi olarak bu faaliyetlerden biri veya birden fazlası faaliyet konuları ile iştigal eden işletmecileri; “Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi” ile belgelendirilerek kayıt altına almak ve işletmecilerin Yönetmelikte yer alan sorumluluk ve yükümlülüklerini yerine getirilip getirmediğinin tespit edilmesine yönelik olarak 10/04/2014 tarihli ve 15341 sayılı Bakanlık Makamının Oluru ile

“Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi Düzenlemesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönerge” yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Tehlikeli madde taşımacılığı sürecinde yer alan ve bir takvim yılı içerisinde elli ton ve üstü miktarlarda işlem yapan; taşıyan, gönderen, paketleyen, yükleyen, dolduran ve boşaltan işletmelerin yaptıkları işlemleri; insan sağlığına, diğer canlı varlıklara ve çevreye zarar vermeden, güvenli bir şekilde taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında yapmaları için işletmelere yardımcı olmak amacıyla istihdam edilecek veya hizmet alınacak Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlarının nitelikleri, eğitimleri ve belgelendirilmeleri ile görev, yetki ve sorumluluklarına dair usul ve esasları düzenleyen Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ, 22/05/2014 tarihli ve 29007 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bakanlığımız ile Türk Standartları Enstitüsü (TSE) arasında araçlar ile tank, ambalaj ve kapların; test, muayene ve belgelendirme işlemleri hususunda 6 Mart 2013 tarihinde Yetkilendirme Protokolü imzalanmıştır.

Ayrıca, konteyner ve taşınabilir basınçlı kapların test, muayene ve belgelendirilmesi hususunda 26 Aralık 2013 tarihinde Türk Loydu Vakfı İktisadi İşletmesi yetkilendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tehlikeli madde, tehlikeli mal, tehlikeli yük, karayolu, ADR

1.GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik ve Sosyal Konseyi’nin Tehlikeli Malların Taşımacılığı konusunda Uzmanlar Komitesi tarafından geliştirilen Tehlikeli Malların Taşımacılığında BM Tavsiyeleri (Turuncu Kitap), dünya çapında tehlikeli malların taşımacılığı düzenlemesiyle ilgili hükümetlere ve uluslararası örgütlere hitap eder.

Tehlikeli malların taşımacılığı ile ilgili bu tavsiyeler, bu düzenlemenin eki olan, “Tehlikeli Malların Taşımacılığında Model Düzenlemeleri” şeklindedir. Model Düzenlemeleri çeşitli modlarda taşımacılıkla ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemelerin tek tipte geliştirilmesi için hükümlerin temel şemasını sunma amacındadır. Yine de herhangi özel düzenlemeyi eklemek için yeterince esnekler. Hükümetlerin, hükümetler arası örgütlerin ve diğer uluslararası örgütlerin sorumlu oldukları düzenlemeleri yaparken veya değiştirirken, bu Model Düzenlemelerinde verilen prensiplere uymaları, böylece bu alanda dünya çapında uyumun sağlanması beklenmektedir. [1]

BM Model Düzenlemelerinin önerileri ile şekillenen tehlikeli malların taşımacılığıyla ilgili uluslararası anlaşmalar/düzenlemeler aşağıdaki şekildedir:

- Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığın İlişkin Avrupa Anlaşması (ADR), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu himayesinde 30 Eylül 1957’de Cenevre’de yapılmış; 29 Ocak 1968’de yürürlüğe girmiştir.
- Tehlikeli malların demiryoluyla uluslararası taşımacılığında, 3 Haziran 1999 tarihinde Vilnius’ta hazırlanmış olan, Demiryolları Vasıtasıyla Uluslararası Taşıma Konvansiyonunun Ek C kısmı olan “Tehlikeli Malların Demiryolları İle Uluslararası Taşımacılığı ile ilgili Düzenlemeler” (RID) hükümleri uygulanır.
- Tehlikeli malların deniz yoluyla taşımacılığında, 1960 SOLAS Konferansında SOLAS Sözleşmesi çerçevesinde oluşturulup, 1965 yılındaki Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) toplantısında onaylanıp, 1 Ocak 2004 itibarıyla zorunlu hale getirilen “Uluslararası Tehlikeli Yükler Kodu” (IMDG Kod) hükümleri uygulanır.
- Tehlikeli malların havayoluyla uluslararası taşımacılığında, Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu’nun yayınladığı “Havayoluyla Tehlikeli Malların Güvenli Taşımacılığı için Teknik Talimatlar” (ICAO-TI) ve “Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği’nin Tehlikeli Mallar Talimatları” (IATA-DGR) hükümleri uygulanmaktadır.

- Tehlikeli malların iç suyoluyla taşımacılığında ise 26 Mayıs 2000 tarihinde Cenevre’de yapılp, 29 Şubat 2008 tarihinde yürürlüğe giren, “Tehlikeli Malların İç Suyoluyla Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması” (ADN) hükümleri uygulanmaktadır.

1.1.ADR

Tehlikeli malların taşımacılığında meydana gelebilecek olası kazaların çevreye ve insanlara çok büyük zararlar vermesinden dolayı, tehlikeli malların taşımacılığının düzenlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla Birleşmiş Milletler öncülüğünde 1957 yılında Cenevre’de, “Tehlikeli Malların Karayolu İle Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması” (ADR) (orjinal adı “Accord européenrelatifau transport internationaldesmarchandisesDangereuses par Route”) imzalanmıştır. Şu an itibariyle AB ülkeleri ile birlikte 48 ülke ADR’ye taraftır. Türkiye ise ADR anlaşmasına 22 Mart 2010 tarihinde taraf olmuştur.

ADR anlaşması ile tehlikeli malların taşımacılığına ilişkin Birleşmiş Milletler Tavsiyelerine dayanarak tehlikeli malların sınıflandırılması, paketlenmesi, etiketlenmesi; tehlikeli mal taşımacılığında kullanılacak taşıtlar ve çeşitli teknik ekipmanların test edilmesi, sertifikalandırılması, işaretlenmesi, kullanılması; tehlikeli mal taşımacılığında yer alan kişilerin eğitilmesi, güzergahların belirlenmesi gibi ortak kuralların oluşturulup, taraf ülkeler arasında yeknesaklığın sağlanması ve bu sayede karayoluyla uluslararası taşımacılıkta güvenliğin artırılması amaçlanır.

ADR, 9 bölüme ayrılmış olup, A ve B eklerinden oluşmaktadır. A ve B ekleri, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu İç Ulaştırma Komitesi’nin Tehlikeli Malların Taşınması Çalışma Grubu tarafından 6 ayda bir düzenlenen toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda, her iki senede bir düzenli olarak değiştirilir ve güncellenir.ADR anlaşması aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Ek A: Genel hükümler ile tehlikeli madde ve nesnelere ilişkin hükümler

Kısım 1 Genel hükümler

Kısım 2 Sınıflandırma

Kısım 3 Tehlikeli malların listesi, özel hükümler ve sınırlı ve istisnai miktarlarda ambalajlanmış tehlikeli mallara ilişkin muafiyetler

Kısım 4 Ambalajlama ve tank hükümleri

Kısım 5 Sevkiyat prosedürleri

Kısım 6 Ambalajlar, orta boy dökme konteynerler (IBC’ler), büyük ambalajlar, tanklar ve dökme yük konteynerleri için yapı ve test şartları

Kısım 7 Taşıma, yükleme, boşaltma ve elleçleme koşullarına ilişkin hükümler

Ek B: Taşıma donanımı ve taşıma faaliyetlerine ilişkin hükümler

Kısım 8 Taşıt mürettebatı, donanımı, faaliyeti ve belgelemeye ilişkin şartlar

Kısım 9 Taşıtların yapımı ve onayına ilişkin şartlar[2]

ADR’ye üye olan ülkeler; Arnavutluk, Andora, Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Belarus, Belçika, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fas, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Cumhuriyeti, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya, Malta, Moldova Cumhuriyeti, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Tacikistan, Tunus, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan’dır.[3]

1.2.Ulusal Mevzuat

1.2.1.Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik

ADR'ye paralel olarak hazırlanan ve 31/03/2007 tarih ve 26479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik" revize edilerek 24/10/2013 tarihli ve 28801 sayılı Resmi Gazete'deyeniden yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik ile tehlikeli maddelerin, insan sağlığı ve diğer canlı varlıklar ile çevreye zarar vermeden güvenli ve düzenli bir şekilde kamuya açık karayoluyla taşınması amaçlanmıştır.

Yönetmelik ile karayoluyla tehlikeli madde taşımacılığı faaliyetlerinde yer alan gönderen, alıcı, dolduran, yükleyen, boşaltan, paketleyen, taşımacı ve tank-konteyner/taşınabilir-tank işletmecileri ile tehlikeli maddeleri taşıyan taşıt sürücülerinin hak, sorumluluk, yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir.

Bu Yönetmelik;

a) Karayolu ile yapılan tehlikeli madde taşımacılığını, tehlikeli maddeleri gönderenleri ve bu maddelerin alıcılarını, tehlikeli maddeleri dolduran, yükleyen, boşaltan ve paketleyenleri, maksada uygun teknik özelliklere sahip her türlü taşıt ile taşıma yapan taşımacıları, tehlikeli madde yüklü her türlü taşıtı kullanan sürücü ve operatörleri, işletmecileri ve bu faaliyetlerde kullanılan her türlü taşıt, araç, gereç, paket ve benzerlerini,

b) Türkiye sınırları içerisindeki karayolları üzerinde yabancı plakalı taşıtlarla yapılan uluslararası taşımaları,

c) Karayolu Taşıma Yönetmeliği kapsamında yetki belgesi alma zorunluluğundan muaf olan ve kendi iştiğal konusu ile ilgili özmal taşıtlarıyla tehlikeli madde taşımacılığı yapan veya yapacak kamu kurum ve kuruluşlarını,

ç) Türk Silahlı Kuvvetler (Jandarma Genel Komutanlığı dahil) adına yapılan, ancak silahlı kuvvetlerin doğrudan sorumluluğu veya danışmanlığı altında olmayan, ticari yükleniciler tarafından yapılan tehlikeli mal taşımacılığını,

kapsar.

Bu Yönetmelik,

a) Uluslararası anlaşmalar ile savaş hali ve olağanüstü hallerde uygulanacak mevzuat hükümlerine göre yapılan taşıma işlemlerini,

b) Türk Silahlı Kuvvetlerine (Jandarma Genel Komutanlığı dahil) ait olan ya da Türk Silahlı Kuvvetlerinin temsilcilerinin refakat ettiği taşıtlarla yapılan taşıma işlemlerini,

c) Emniyet Genel Müdürlüğüne ait olan ya da Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerinin refakat ettiği taşıtlarla yapılan taşıma işlemlerini,

kapsamaz.

Tehlikeli maddelerin karayolu ile taşınmasında; ADR Bölüm 6'da tanımlanan ve Bakanlıkça veya ADR'ye taraf bir ülkenin yetkili otoritesince yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından test edilip UN Numarası verilerek sertifikalandırılmış olan ambalajların kullanılması zorunluluğu getirilmiştir.

Tehlikeli madde taşımacılığında ADR'de tanımlanan etiket, işaret ve turuncu plakaların kullanılması zorunluluğu getirilmiştir.

Tehlikeli maddelerin karayoluyla taşımacılığı alanında faaliyet gösteren; dolduran, paketleyen, yükleyen, gönderen, alıcı, boşaltan ve tank-konteyner/taşınabilir tank işletmecileri faaliyet alanlarından biri veya birden fazla faaliyet gösterdiği faaliyet alanları için "Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi" alma zorunluluğu getirilmiştir.

ADR Bölüm 3.2 Tablo A'da yer alan bir kısım tehlikeli maddelerin taşınmasında kullanılan EX/II, EX/III, FL, OX, AT ve MEMU tipi araçlara, ADR Bölüm 9'da belirtilen hükümlere uygun olarak Bakanlık veya Bakanlığın yetkilendirdiği kurum/kuruluşça verilmiş ADR Uygunluk Belgesi alma zorunluluğu getirilmiştir.

Ulusal ve uluslararası karayollarında tehlikeli yük taşımacılığı yapacak şoförlerin, Tehlikeli Mal Taşımacılığı ADR Şoför Eğitim Sertifikasına (SRC5) sahip olma zorunluluğu getirilmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki faaliyetleri gerçekleştiren işletmelere; ADR'nin ilgili hükümlerine göre Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı istihdam etmesi veya tehlikeli madde güvenlik danışmanından hizmet alması zorunluluğu getirilmiştir.

Yönetmelikte, tehlikeli maddelerin taşınmasında özel kurallar; Tehlikeli madde yüklü taşıtların izleyeceği güzergâhlar ve park yerlerinin belirlenmesinden ve denetimden sorumlu kurumlarla ilgili bilgiler de yer almaktadır. [4]

1.2.2.Karayoluyla Tehlikeli Madde Taşıyan Araç Şoförlerine Yönelik Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yönergesi

Tehlikeli maddeleri taşıyan araç şoförlerine yönelik mesleki yeterlilik eğitimi verecek eğitim kurumlarının sağlaması gereken asgari şartlar, yapılacak yetkilendirmenin usul ve esasları ile eğitimlerin asgari içeriklerini belirleyen Yönerge, 2 Ekim 2014 tarihli Bakanlık Makamının Onayı ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. [5]

1.2.3.Yol Kenarı Denetimi Genelgesi

Tehlikeli maddelerin karayoluyla taşımacılığını yapan gerçek veya tüzel kişilerin; taşımacılığının izlenmesi, tehlikeli maddelerin taşınmasında yer alan tarafların, hasar ve yaralanmaları önleyebilmek ve gerekirse bunların etkisini en aza indirebilmek için Yönetmelik ve ADR hükümlerine uygun tedbirleri alıp almadığının tespitine yönelik olarak, 26/12/2013 tarihli ve 1654 sayılı Bakanlık Makamının Olur'u ile 2014 / TMKTDGM-02 / Yol Kenarı Denetimi Genelgesi yayımlanarak yürürlüğe konmuştur. [6]

1.2.4.Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi Düzenlemesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönerge

Tehlikeli maddelerin karayoluyla taşımacılığı alanında faaliyet gösteren ve bir takvim yılı içerisinde net elli ton ve üstü miktarlarda işlem yapan dolduran, paketleyen, yükleyen, gönderen, alıcı, boşaltan ve tank-konteyner/taşınabilir-tank işletmecisi olarak bu faaliyetlerden biri veya birden fazlası faaliyet konuları ile iştigal eden işletmecileri; "Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi" ile belgelendirilerek kayıt altına almak ve işletmecilerin Yönetmelikte yer alan sorumluluk ve yükümlülüklerini yerine getirilip getirmediğinin tespit edilmesine yönelik olarak 10/04/2014 tarihli ve 15341 sayılı Bakanlık Makamının Oluru ile "Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi Düzenlemesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönerge" yayımlanarak yürürlüğe konmuştur. [7]

1.2.5.Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ

Tehlikeli madde taşımacılığı sürecinde yer alan ve bir takvim yılı içerisinde elli ton ve üstü miktarlarda işlem yapan; taşıyan, gönderen, paketleyen, yükleyen, dolduran ve boşaltan işletmelerin yaptıkları işlemleri; insan sağlığına, diğer canlı varlıklara ve çevreye zarar vermeden, güvenli bir şekilde taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında yapmaları için işletmelere yardımcı olmak amacıyla istihdam edilecek veya hizmet alınacak Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlarının nitelikleri, eğitimleri ve belgelendirilmeleri ile görev, yetki ve sorumluluklarına dair usul ve esasları düzenleyen Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ, 22/05/2014 tarihli ve 29007 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tebliğ ile tehlikeli madde taşımacılığıyla ilgili çeşitli işletmelerde, güvenlik danışmanı çalıştırma zorunluluğunun başlangıç tarihleri de yer almaktadır. [8]

1.2.6.Tehlikeli Madde Taşıyan Araç ve Üst Yapılarına İlişkin Muayene Merkezlerinin Kurulması, İşletilmesi Ve Teknik Muayeneleri Hakkında Yönetmelik Taslağı

Taslak Yönetmelik hazırlanmış, ilgili kurum kuruluşlardan gelen görüşler sonunda gerekli değişiklikler yapılarak yayınlanacaktır.

Yönetmelik ile tehlikeli yüklerin karayoluyla taşınmasında can, mal ve çevre açısından güvenliği temin etmek için, tehlikeli yük taşıyan araçların ve üst yapılarının teknik muayenelerinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlayacak muayene merkezlerinin kurulması ve işletilmesine yönelik usul ve esasların belirlenmesi amaçlanmıştır. [9]

1.2.7.Yeni Mevzuat Çalışmaları

Tehlikeli maddelerin depolanmasına yönelik “Tehlikeli Madde Taşımacılığında Kullanılan Terminal, Depolama Tesisi ve Benzeri Yapıların Asgari Şartlarının Belirlenmesine Dair Tebliğ” ve tehlikeli maddelerin taşınmasında işletme içi ve yol kenarı denetimlerini de içeren “Karayolunda Tehlikeli Madde Taşımacılığı Denetimi Yönetmeliği” hazırlanıp, yayınlanacaktır.

1.3.Avrupa Birliği Müktesebatı

Avrupa Birliği Müktesebatı’nda karayoluyla tehlikeli mal taşımacılığını düzenleyen en temel mevzuat, 2008/68/EC Sayılı “Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı ile İlgili Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi”dir.Bu direktifle tehlikeli malların sadece karayoluyla taşınması değil, karayolu, demiryolu ve iç suyollarıyla taşınması da düzenlenmektedir. Direktifte tehlikeli malların karayoluyla taşınması konusunda, bazı Üye Ülkelerin ulusal taşımacılık konusunda aldıkları istisnalar hariç olmak üzere, ADR hükümleri benimsenmektedir. [10] Ayrıca iki yılda bir yapılan değişikliklerin de AB Müktesebatına kabul edildiğini gösteren Direktifler bulunmaktadır.[11] [12] [13]Tehlikeli malların karasal taşımacılığı ile ilgili üye ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine ilişkin Komisyon Kararları da bulunmaktadır.[14] [15] [16][17] [18] [19]

Ayrıca, tehlikeli malların karayoluyla taşımacılığında yol kenarı denetimleriyle ilgili “Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığında Denetlemeler İçin Standart Prosedürler” adlı ve 95/50/EC sayılı Konsey Direktifi” ve onu değiştiren direktifler (2001/26/EC, 2004/112/EC, 2008/54/EC) bulunmaktadır.Direktiflerde denetlemeyle ilgili hükümler dışında, denetlemede kullanılacak kontrol listesi, ihlaller ve risk kategorileri, ceza ve ihlallerle ilgili Komisyona gönderilecek raporun standart form örneği de bulunmaktadır. [20] [21] [22] [23]

1.4.Tehlikeli Madde Taşımacılığı ile İlgili Yapılan Uygulamalar

Bütün taşıma modlarındaki tehlikeli yük taşımacılığının tek bir elden yürütülmesi amacıyla, 01/11/2011 tarihli ve 28102 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 655 Sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel Müdürlük kurumsal yapılanmasına 14 Haziran 2012 tarihinde başlamıştır.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü (TSE) arasında araçlar ile tank, ambalaj ve kapların; test, muayene ve belgelendirme işlemleri hususunda 6 Mart 2013 tarihinde Yetkilendirme Protokolü imzalanmıştır.Araçlar ile tank, ambalaj ve kapların; test, muayene ve belgelendirme işlemleri 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren artık Türkiye’de yapılmaya başlanmıştır.

Ayrıca, konteyner ve taşınabilir basınçlı kapların test, muayene ve belgelendirilmesi hususunda 26 Aralık 2013 tarihinde Türk Loydu Vakfı İktisadi İşletmesi yetkilendirilmiştir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca yapılan Eğiticilerin Eğitimi Programları neticesinde tehlikeli maddelerin karayoluyla taşınmasına ilişkin ADR

kapsamında şoförlere; 6 kişi Temel Eğitim, 75 kişi TemelEğitim+Tanker Eğitimi, 1 kişi TemelEğitim+SınıfEğitimi+Sınıf 7 Eğitimi ve 37 kişi ise TemelEğitim+TankerEğitimi+Sınıf 1Eğitimi+Sınıf 7 Eğitimi vermek üzere toplam 119 kişi yetkilendirilmiştir.

Yönerge ve Tebliğ kapsamında Nisan 2015 tarihi itibarıyla;

- 77 Eğitim Kuruluşu SRC5 eğitimi düzenlemek üzere yetkilendirilmiş olup, 33.135şoför SRC5 belgesi almak için eğitim almış, 26786şoför sınava katılmış ve 21390şoför SRC5 Belgesi almaya hak kazanmıştır.
- Güvenlik Danışmanı Tebliği kapsamında bu güne kadar 42eğitim kuruluşu güvenlik danışmanı eğitimi düzenlemek üzere yetkilendirilmiştir.
- Düzenli olarak tehlikeli madde güvenlik danışmanı ve tehlikeli madde güvenlik danışmanı eğiticisi sınavı yapılmıştır. 547 kişi güvenlik danışmanı olarak, 79 kişi de güvenlik danışmanı eğiticisi olarak yetkilendirilmiştir. [9]

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Genişletilmiş Entegrasyon Sürecinin Desteklenmesi Faaliyetleri Projesi kapsamında “Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığına Destek” isimli 18 ay sürecek 1,000,000 € bütçeli bir Eşleştirme Projesi hazırlanmıştır.

Söz konusu proje Bakanlığımız ile Polonya-Litvanya ortaklığı arasında 27 Mayıs 2014 tarihinde başlamış olup, proje sonunda;

- Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü’nün teknik ve idari kapasitesinin güçlendirilmesi,
- Politika oluşturma ve Uygulama, Denetim ve İzleme konularında eğitimli personel ihtiyacının karşılanması,
- Tehlikeli Mal Taşımacılığı alanında sertifikalandırma, eğitim ve sınav uygulamaları konusunda idari ve teknik kapasitenin artırılması,
- 95/50/EC, 2001/26/EC, 2004/112/EC, 2008/54/EC sayılı AB Direktifleri kapsamında yol kenarı denetimleriyle ilgili taslak bir mevzuat hazırlanmasına yönelik sonuçlar elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Devam eden proje kapsamında, denetim yapmakla yetkili Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı) ilgili personeline tehlikeli madde taşımacılığının denetlenmesi konusunda eğitimler verilmiştir. Ayrıca Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı personeli ve diğer ilgili tüm kamu kurumlarının personeli ile özel sektöre yönelik güvenlik danışmanı eğiticisi eğitimi ile 61 kişi eğitilmiştir. Bu eğitimler haricinde genel ADR eğitimi, tehlikeli malların karayolu ve demiryoluyla taşınması eğitimi ve ADR 2015 yenileme eğitimleri de düzenlenmiştir. Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışma ziyaretleri ve stajlar ile idari kapasitenin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca hem taslak mevzuat hazırlanması amacıyla, hem de tehlikeli madde taşımalarında kazalara müdahale yöntemleri ve kaza istatistikleriyle ilgili çalıştaylar düzenlenmiştir. [24]

2.SONUÇ

Türkiye’de ADR hükümlerinin sadece uluslararası taşımacılıkta değil, ulusal taşımacılıkta da uygulanması yönünde hazırlanan mevzuat, ADR ile (dolayısıyla AB Müktesebatı ile) uyumludur. ADR’ye taraf ülkeler, anlaşmanın temel prensiplerinden daha fazla koşulların sağlanmasını isteyebileceklerinden ötürü, ADR’de bulunmayan bazı hükümler de Türk mevzuatında yer almaktadır.

Haziran 2012 yılında Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesinde kurulan Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü ile ADR

hükümlerinin uygulanması hız kazanmıştır ve söz konusu uygulamalar ile ülkemizde karayoluyla tehlikeli madde taşımacılığı daha güvenli hale getirilmektedir.

3.KAYNAKLAR

1. <http://www.unece.org/?id=3598> (Erişim tarihi: Nisan 2015)
2. Tehlikeli Malların Karayolu İle Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması (ADR), Birleşmiş Milletler, New York ve Cenevre, 2014
3. http://www.unece.org/trans/danger/publi/adr/country-info_e.html (Erişim tarihi: Nisan 2015)
4. “Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik”, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Resmi Gazete Tarih: 24 Ekim 2013, Sayı: 28801, Ankara 2013.
5. “Karayoluyla Tehlikeli Madde Taşıyan Araç Şoförlerine Yönelik Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yönergesi”, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Makam Oluru Tarihi: 2 Ekim 2014, Ankara 2014
6. “2014 / TMKTDGM-02 / Yol Kenarı Denetimi Genelgesi”, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Makam Oluru Tarihi: 26 Aralık 2013, Ankara 2013
7. “Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi Düzenlemesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönerge”, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Makam Oluru Tarihi: 10 Nisan 2014, Ankara 2014
8. 22/05/2014 tarihli ve 29007 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ”, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Resmi Gazete Tarih: 22 Mayıs 2014, Sayı: 29907, Ankara 2014.
9. <http://www.tmkt.gov.tr> (Erişim tarihi: Nisan 2015)
10. 2008/68/EC, “Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifi”, Yayımlanma Tarihi: 24 Eylül 2008, Brüksel 2008.
11. 2010/61/EU, 2008/68/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Direktifini Bilimsel Ve Teknik Gelişmelere İlk Defa Uyarlayan, 2010/61/EU sayılı Komisyon Direktifi, 2 Eylül 2010, Brüksel 2010.
12. 2012/45/EU, 2008/68/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Direktifini Bilimsel Ve Teknik Gelişmelere İkinci Defa Uyarlayan, 2010/61/EU sayılı Komisyon Direktifi, 3 Aralık 2012, Brüksel 2012.
13. 2014/103/EU, 2008/68/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Direktifini Bilimsel Ve Teknik Gelişmelere Üçüncü Defa Uyarlayan, 2010/61/EU sayılı Komisyon Direktifi, 21 Kasım 2014, Brüksel 2014.
14. 2009/240/EC, 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren Komisyon Kararı, 4 Mart 2009, Brüksel 2009.
15. 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren 2010/187 sayılı Komisyon Kararı, 25 Mart 2010, Brüksel 2010.
16. 2011/26/EU, 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren Komisyon Kararı, 14 Ocak 2011, Brüksel 2011.
17. 2012/188/EU, 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren Komisyon Uygulama Kararı, 4 Nisan 2012, Brüksel 2012.

18. 2013/218/EU, 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren Komisyon Uygulama Kararı, 6 Mayıs 2013, Brüksel 2013.
19. 2008/68/EC sayılı Tehlikeli Malların Karasal Taşımacılığı Konusunda Avrupa Parlamentosu Ve Konseyi Direktifine göre Üye Ülkelerin belirli istisnaları kabul etmesine izin veren 2015/217 sayılı Komisyon Uygulama Kararı, 10 Nisan 2014, Brüksel 2014.
20. 95/50/EC, Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığında Denetlemeler İçin Standart Prosedürler Adlı ve 95/50/EC sayılı Konsey Direktifi, Yayın Tarihi: 6 Ekim 1995, Brüksel 1995.
21. 2001/26/EC, Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığında Denetlemeler İçin Standart Prosedürler Adlı ve 95/50/EC Sayılı Konsey Direktifinde Değişiklik Yapan 2001/26/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi, Yayın Tarihi: 7 Mayıs 2001, Brüksel 2001.
22. 2004/112/EC, Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığında Denetlemeler İçin Standart Prosedürler Adlı Ve 95/50/EC Sayılı Konsey Direktifine Teknik Gelişmeleri Uyarlayan 2004/112/EC sayılı Komisyon Direktifi, Yayın Tarihi: 13 Aralık 2004, Brüksel 2004.
23. 2008/54/EC, Komisyona Uygulama Yetkileri Verilmesi Hakkında, Karayoluyla Tehlikeli Mal Taşımacılığında Denetlemeler İçin Standart Prosedürler Adlı ve 95/50/EC Sayılı Konsey Direktifinde Değişiklik Yapan 2008/54/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi, Yayın Tarihi: 17 Haziran 2008, Brüksel 2008.
24. <http://www.tmtdestek.org/> (Erişim tarihi: Nisan 2015)